

ZANNEKIN-WERKGEMEENSCHAP, naam van verscheidene verenigingen die de V.B. in Frans-Vlaanderen ondersteunen vanuit een Heel-Nederlands perspectief.

In 1937-1938 was de eerste Zannekin-vereniging – genoemd naar de middeleeuwse figuur Niklaas Zannekin – actief onder impuls van de Nederlander Willem van Es met als doel het Vlaamsch Verbond van Frankrijk van Jean-Marie Gantois vanuit het Noorden te ondersteunen. Tijdens de Duitse bezetting stak men in 1941 opnieuw van wal met de Zannekin Arbeidsgemeenschap voor Zuid-Vlaanderen onder voorzitterschap van August Borms. Diens interesse voor de V.B. in Frans-Vlaanderen dateerde al van voor de Eerste Wereldoorlog (*Pro Westlandia*). Uit de actieve medewerkers blijkt duidelijk in welke hoek de vereniging zich situeerde; naast Borms waren dat onder meer Hilaire Gravez (secretaris-penningmeester), Cyriel Rousseu, P. Vandommele, Kamiel de Vleeschauwer, P. Priem, A. Thiel, Adelfons Henderickx, Michiel Bulckaert, Jeroom Leuridan en Juliaan Platteau. Men nam een voorbeeld aan de Duitse Volksbund für das Deutschtum im Ausland en hoopte dat het na de “Duitse zegepraal” mogelijk zou zijn om “alle volkse Vlamingen weer in eenzelfde verband te brengen”. Het ambitieuze programma van de vereniging werd uit de doeken gedaan in een brochure onder de titel *Onze Volksche plicht*. In concreto bezorgde de vereniging Nederlandstalige boeken aan bibliotheken in Frans-Vlaanderen, zamelde fondsen in om er de V.B. te steunen, wierf abonnementen voor de periodieken *Le Lion de Flandre* en *De Torrewachter*, organiseerde allerhande activiteiten en voordrachten (onder meer een tachtigtal met Gantois als spreker) en trachtte met jonge West-Vlaamse onderwijzers een Nederlandstalig onderwijsnet op te zetten in het Rijksse. De Duitse nederlaag maakte een einde aan de organisatie.

In 1954 richtten Jan Haderman en Jef Ruysschaert een studentenwerkgroep-Zannekin op die meehielp aan de verspreiding van de periodiek *Notre Flandre*, avonden organiseerde rond Frans-Vlaanderen en een boekenactie op het getouw zette. De vereniging hield het enkele jaren vol. Na een hulding van Gantois in 1964 werd, onder impuls van onder meer laatstgenoemde en Jan Klaas, in 1966

de heden nog bestaande vereniging Zannekin opgericht. Het bestuur bestond uit **Herbert Schaap** (voorzitter), **Luc Carton** en **Albert Deckmyn** (ondervoorzitters), **E. Camerlynck** (secretaris) en **J. Rutten** (penningmeester). De vereniging nam het beheer over van het noodlijdende tijdschrift *Notre Flandre – Zuid-Vlaams Heem*, dat men na de jaargang 1968 stopzette. Het blad werd opgevolgd door *La Nouvelle Flandre* waarvan Zannekin het beheer en de financiering verzorgde; het moest in 1971 worden stopgezet. De vereniging erfde in 1968 de bibliotheek van Gantois die ze overmaakte aan de Katholieke Universiteit Leuven Afdeling Kortrijk, waar op die manier de basis werd gelegd voor de **Bibliotheek en Archief de Franse Nederlanden**. Vanaf 1973 werd de belangstelling verbreed naar “de vroeger Nederlandse gewesten aan de oostgrens”, met name vooral Oost-Friesland. Zannekin richtte en richt geregeld studiedagen, uitstappen en ontmoetingen in. In 1977 verscheen het eerste jaarboek Zannekin, in hoofdzaak een verzameling van artikelen over de gebieden die de vereniging onder de aandacht wil plaatsen. In die eerste uitgave formuleerde Rutten het doel van de vereniging in een tekst die later geregeld zou worden hernomen: Zannekin wenst het “thuisfront te zijn van iedere persoon en van iedere vereniging die er naar streeft een Nederlands volksbewustzijn op te wekken, te versterken of in stand te houden in alle gebieden binnen onze oudste volksgrenzen”. Utopisch doel is het herstel van de 17 provinciën. Het voorzitterschap was inmiddels overgegaan naar **J. Goethals**. Tegen 1987 bestond het bestuur uit **Ward Corsmit** (voorzitter), **Leo Camerlynck** (ondervoorzitter), **Maurits Cailliau** (secretaris-penningmeester) en **Th. Plaat** (tweede secretaris). Sinds 1989 is de Nederlander **Marten Heida** voorzitter. De klemtoon van de Zannekin-jaarboeken verschoof volledig naar het verzamelen van historiografische artikelen. Sedert 1983 verspreidt de vereniging ook een driemaandelijks nieuwsbrief met informatie over haar activiteiten. Heden telt Zannekin een kleine 500 leden, het jaarboek wordt gedrukt op 650 exemplaren.

LITERATUUR: **A. Borms**, **H. Gravez** (e.a.), *Onze Volksche Plicht. Zannekin Arbeidsgemeenschap voor Zuid-Vlaanderen*, 1942; – **L. Verbeke**, *Vlaanderen in Frankrijk: taalstrijd en Vlaamse Beweging in Frans- en Zuid-Frankrijk*, 1970.

LUC VERBEKE* EN BART DE WEVER